

Ināra Groce
Foto no arhiva

LAUKU DZĪVE, ĶIPLOKI UN MEDUS

“Mājas kafejnīcu dienas” ir kļuvušas par skaistu vasaras tradīciju, kad ceļotājam ir iespēja iepazīties ar kādas lauku sētas dzīvesstāstu, baudot un izgaršojot saimnieku sarūpēto. Šovasar “Mājas kafejnīcu dienas” Latgales pusē bija īpaši apmeklētas. Augusta nogalē Balvu novada 15 saimnieces un saimnieki sarūpēja īpašu noskaņu. Žurnāls “A12” viesojās pie Šķilbēnu pagasta zemniekiem “Stabļovas ķiploks un medus”, kas atrodas Latvijas pierobežā netālu no Upītes kultūrtelpas. Brokastu un pusdienu galdi bija klāti egļu meža jaunaudzē līdzās bišu namiņiem. Saimnieku aizraušanās — vecie žiguļi — bija kļuvuši par improvizētiem veikala plauktiem, kur piedāvājumā bija pašu audzēta ķiploku un medus produkcija.

LAUKU ATMOSFĒRA PIEPRASĪTA

Piedalīties “Mājas kafejnīcu dienās” nav vieglais darbiņš, jo pieprasījums parasti ir lielāks nekā saimnieku iespēja uzņemt ciemiņus un visus pacienāt. Tāpēc Stabļovā šajā pasākumā jau ceturto gadu iesaistās divas kuplas dvīņu brāļu Jura un Jāņa Supu ģimenes. Jānis un Vineta kopj bišu saimes, Jura un Ilzes hobijs ir ķiploki un arī ķirbju audzēšana. Ciemiņiem galdā tiek likts ķiploku kātu pesto, kaltēti ķiploku čipsi, medus un rudzu maize, zemnieku sarūpētais speķis. Kultūras programmā ir latgaliešu tautas mūzika Domenika Slišāna izpildījumā. Bišu namiņā, meditējot uz dīvāna, var ielūkoties “bišu televizorā” un klausīties medus nesēju klušo sanēšanu. Klētiņā var apskatīt senlietu kolekciju, kurā no Upītes ciema apkārtnes savākti darbarīki un seni priekšmeti.

LAUKOS IR KOMANDAS DARBS

“Mājas kafejnīcu dienu” sarunu vedējs ir Ilze — izstāstot ne tikai par galda klājumu un lauku dzīvi, bet arī jautājot ciemiņiem par Stabļovas mājas kafejnīcas apmeklējuma izvēli. “Pirms pasākuma parasti mājinieki uzdod jautājumu — kas runās? Ilze, tev jārunā! Un es piekrižu. Katru gadu pēc kafejnīcu dienām apsēžamies un jautājam — nu, vai rīkosim vēl? Fiziski un emocionāli tas ir piesātināts darbs. Liekas, ka esi noguris, bet no otras puses, kad atbrauc apmeklētāji, rosās sarunas. “Mājas kafejnīcu dienas” nav par ēšanu, tā vairāk ir par sarunām. Cilvēks grib parunāties, atbrauc un mums rodas emociju apmaiņa. Kafejnīcu dienās atklājam interesanto savā un citu dzīvē, vienlaicīgi izmantojam saimniecības potenciālu, pievienotā vērtība ir komunikācija un sarunas par dzīvi. To nevar nopirkt

par naudu. Un bez komandas šādu pasākumu nevar noorganizēt. Strādājam četratā, citi pieskata bērnus, brāļa meitene mazgā traukus. Ja “Mājas kafejnīcu dienas” būtu biežāk kā vienreiz gadā, diez vai tas būtu forši. Nonivelētos, kļūtu par biznesu, būtu jāver vaļā ēdināšanas bizness. Ja notiek reizi gadā, tad tas ir sirds darbs.”

KUPLĀS ĢIMENES PIEROBEŽĀ

Upītes puse ir bagāta kuplām ģimenēm. Juris un Ilze audzina trīs bērnus. Atjauno Jura vectēva mājas jeb kā latgaliski saka Juris — *vacika dvoru* “Apses”. Pirms sešiem gadiem Juris Ilzi ir satīcis kādās kāzās un ātri vien piedāvājis iet kopā saimniekot vectēva mājās. Ķiplokus sācis stādīt no dažām simtdaļām hektāra, katru gadu platības palielinot. “Ķiploki ir hobijs. Tas ir sezonāls pasākums un milzīgs roku darbs, paši nevaram visu izdarīt. Ja salīdzina, cik strādniekiem samaksājam, tad tas ir par nullēm vai tikai mazlietiņ tā peļņa. Labi nostrādā sociālie tīkli, rudenī cilvēki atbrauc un pie mājas paņem ķirbjus, naudu atstājot lāditē. Fasēšana pacinās, uzlīmes, posti *feisbukā*, visas papīra lietas — tas mans darbs. Juris stāda, atvago, lasa, žāvē. Šogad ķiplokus pieprasa, bet viss jau ir aizrunāts, saussais gads arī darījis savu, un raža nav īpaši bagāta. Mums svarīga ir komunikācija, atbrauc pircēji, iegādājas ķiplokus un ķirbjus, tā rodas arī atpazīstamība. Tas ir kaut kas cits, tas nav peļņas gūšanas avots, ģimeni uzturēt ar to nepietiks.”

BĒRNIEM PATĪK LAUKI

Ilze stāsta, ka ir studējusi un dzīvojusi Rīgā, iegūti divi maģistra grādi. “Strādāju pirmsskolā par audzinātāju. Brīvdienās regulāri

braucām pie vecākiem uz Baltinavu, un piektdienas bija tās priecīgās dienas. Tad atgriezās Baltinavā pie mammās. Tagad to labi izjūtu svētdienas vakaros, kad man nav jābrauc uz Rīgu. Strādāju pie brāļa zemnieku saimniecībā “Riekstiņi” par projektu vadītāju. Grūti iedomāties, ko var darīt Rīgas dzīvoklī ar bērniem. Laukos viņi izskrien ārā un ienāk vakarā ar melnām mutēm. Un laimīgi! Paši bijām tādi, tāpēc nebēdājam par to. Tā ir lauku pievienotā vērtība. Tomēr arī vīram saku — ar pliku pakuļu, mīlestību un kaziņu vien laukos nevar iztikēt. Varbūt kāds arī var! Vajag nodarbošanos vai pamatdarbu, lai laukos dzīvotu skaisti. Mums abiem ir pamatdarbs. Juris ir neatliekamās palīdzības autovadītājs Viļākā, un es esmu projektu vadītāja.”

MILJONS STRĀDNIĒKU BEZ NODOKĻU NASTAS

Jānis ar Vinetu nodarbojas ar bitēm, un tā ir viņu pamatlieta. Jānis stāsta, ka abi brāļi dzimuši un auguši Balvu novadā. Jānis pamēģināja nodzīvot Anglijā vienu nedēļu, ar to esot arī pieticis. Līdz pandēmijai vairākus gadus nostrādāja par apsargu Balvos, tad

uzsāka biškopību. “Ja medu pirktu par tik, cik tas maksā, tad dzīvotu labi. Veikalos jau ir atrodams medus izstrādājums. Tas sastājas divos slāņos — augšā šķidrāis, apakšā biežais. Upītē esam atvēruši veikalu, tur varam tirgot savu medu. Patīk laukos, a kur citur vēl? Ko darīt pilsētā? Sēdēt četrās sienās? Turklāt tagad man ir miljoniem strādnieku, par kuriem nav jāmaksā darba devēja un darba ņēmēja nodokļi. Tikai reizēm jāpabaro, kad skarbāki laika apstākļi.” ●

KAS IR “MĀJAS KAFEJNĪCU DIENAS”?

“Mājas kafejnīcu dienās” lauku saimniecību pagalmi, dārzi, sētas, kur ikdienā nenotiek ēdināšanas pakalpojumu sniegšana, pārvēršas par vienas dienas kafejnīcām. Apmeklētāji nogaršo uz vietas tapušo ēdienu, bauda kultūras programmu. Šajā apmeklējumā līdzās pašu gatavotam ēdienam īpaša ir arī mājas atmosfēra, viesmīlība un negaidīts piedāvājums. Par mājas kafejnīcu uz vienu nedēļas nogali var kļūt ikviens interesents, kas gatavs vienā vai abās norises dienās uzņemt viesus. Dalībniekiem nav jābūt saistītiem ar ēdināšanu vai tūrisma, nav jābūt reģistrētiem Pārtikas un veterinārajā dienestā. Par akcijas dalībnieku var kļūt gan biedrība, gan zemnieku saimniecība, gan esošs uzņēmums un pat skola vai muzejs. 2024. gadā Latgalē kopā “Mājas kafejnīcu dienām” tika pieņemtas 40 vietas, visā Latvijā vairāk nekā 400.

JAUNĀS GRĀMATAS

Laura Melne i Edeite Laime, portāls *lakuga.lv* speciāli žurnalam “A12”

JURIS URTĀNS “LATGALES PILSKALNI UN TO FOLKLORĀ”

“Gruomota ir mēģinājums salikt vīnūt arheologiskos i folkloristiskos izziņis rezultatus par vysim vīna Latvejis nūvoda – Latgolys – pilskolnim,” tai gruomotys īvodā roksta tuos autors, arheologs Jurs Urtāns. Gruomotā arheologiski apraksteiti pavysam 180 zynomī Latgolys pilskolni. Par kotru pilskolnu apkūpuotys i publicātys ari daīmamuos folklorys līceibys – teikys

i nūstuosti. Kūpūmā izdavūmā par Latgolys pilskolnim savuokti i apkūpuoti aptyvai 400 folklorys teksti, kas ir vysai atšķireigi piec tūs apjūma. Gruomotys suokuos publicāts Jura Urtāna sagataveits apjūmeigs, monografisks īvods, kurā teik analizātys i apraksteitys taidys temys kai pilskolnu pazeimis i verifikaceja, pilskolnu atkluošona i apzynyošona Latvejā i Latgolā, Latgolys pilskolnu folklorā. ●

NIKOLAJŠ NIKUĻINS “KĀRSAVA, MALNAVA...”

Izdūta nūvodpietnīka, publicista i pedagoga Nikolaja Nikulina (1934–2022) gruomota “Kārsava, Malnava...”. Tys ir juo sastais publicātais dorbs par Kuorsovys apleicīni. Autors struoduojys par školuoju Kuorsovys vydsškolā i Malnovys Vajsts lauksaimisteibys tehnikūmā, paraleli tam vuocs i puorsvorā rajona presē publicējs nūstuostus par vītvyordu izaceļšonu, viesturyskom nūtikšonom apleicīnē, īvārojāim nūvadnīkim, ari atminis, tāluojumus, aprokstus. ●

Ipsazeisti ar latvišu
**SKATĪ
LATGALĪŠKI!**
volūdys boguoteibū